

■ TRIBUNA POLITICA

La citad dovra il pajais, il pajais dovra la citad

DA STEFAN ENGLER,
CUSSEGLIER GUVERNATIV

Ima grittantescha adina pli fitg, sche la politica federala formulescha la dumonda uschia: «Quant ans pudain nus insumma anc prestar en l'avegnir per la guli-vaziun regionala?» Anzi, n'èsi betg uschia che la guli-vaziun tranter citad e pajais, tranter planira e muntogna avess da represchentar la prestaziun sco tala da quest stadi? Sche trais da quatter Svizras e Svizzers vivan en citads u agglomeraziuns, n'han las lantschas betg la medema lunghezza – e tuttina, uschè fitg sco ch'il pajais dovra la citad, dovra la citad il pajais. Uschia spetgan quellas persunas che vivan en citads da nus ina cuntra-da cultivada e bain mantegnida, aria netta, aua pura sco er la protecziun e la cultura da las Alps.

Viver en il territori da muntogna

Tge fa la vita en las muntognas uschè speziala? Quai èn las pretensiuns da la natira, las distanzas e la colonisaziun extensiva. La protecziun cunter privels da la natira, ina infrastruttura productiva ed in provedi-

ment da basa dals servetschs publics ad in pretsch raschunaivel èn las premissas existenzialas, per che la colonisaziun dal territori da muntogna na saja betg mo ina declamaziun. L'access, il provediment d'aua e d'energia, l'allontanament dal rumant e la serenaziun na servan betg a la cumadaivladad, els èn la premissa per ch'ins possa viver en muntogna. Ultra da quai è la populaziun muntagnarda esposta a privels, dals quals las abitantas ed ils abitants da territoris citadins s'accor-schan pauc u insumma nagut. La protecziun dals umans, da lur chasas e da l'infrastructura ha perquai l'emprima prioritad. Ultra da quai stoi esser ina stenta permanenta da mantegnair e da stgaffir plazzas da lavur ch'èn orientadas vers il futur

e ch'èn liadas d'avantag vi dals agens potenzials. Mo plazzas da lavur interessantas fan che nosa giuventetgna resta en las valladas.

Gulivar empè d'excluder

Guardà da quest puntg da vista chaschunan las annunzias da la confederaziun da vulair trair anc pli fitg la struva da spargn tar il gaud, tar las ovras da protecziun, tar las vias e tar la viafier u tar il traffic public malsegirezzas, anzi, ellas mettan schizunt en dumonda la vita en las regiuns muntagnardas. Catastrofalas per la coesiun interna dal pajais èn tendenzas da reparter la Svizra en regiuns rentablas ed en regiuns betg rentablas e da prender las frequenzas da traffic u il grad da la cuvrada dals custs sco indicatur per la dumonda tge che rendia e tge betg. Da privar entiras valladas dal traffic public e da vulair surlaschar la protecziun da lur abitadis e da lur purtaders dal traffic a las persunas pertutgadas na po bain betg correspunder a l'idea d'in stadi, dal qual la prestaziun è gist quella dad unir in stadi che consista da parts cun premissas, ristgas e schanzas differentas.